

УДК 331.5

**FEATURES OF THE LABOR MARKET FORMATION OF THE REGION
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ РЕГІОНУ****Aloshyna T.V. / Альошина Т.В.***k.e.s., as.prof. / к.е.н., доц..*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2729-4454>

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,

Dnipro, Gagarin Avenue, 26, 49005

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

Дніпро, проспект Гагаріна, 49005

Анотація. В роботі розглянуто теоретичні аспекти ринку праці регіону, проаналізовані авторські визначення сутності регіонального ринку праці. Розкрито сутність цілісної сукупності взаємопов'язаних елементів регіонального ринку праці, визначено та систематизовано структурні компоненти (елементи) ринку праці регіону, наведені характеристики формотворчих елементів ринку праці. Проаналізовані функції ринку праці, визначено та досліджено умови формування ринку праці регіону та окреслені завдання державного регулювання ринку праці на регіональному ринку.

Ключові слова: ринок праці регіону, елементи, попит, пропозиція, функції ринку праці

Вступ.

Формування ринкової економіки залежить від органічного поєднання багатьох ринків, серед яких ринок праці є невід'ємною складовою загальноекономічного ринкового механізму. Ринок праці є складною системою соціально-економічних процесів, взаємодія яких полягає в узгодженні інтересів найманих працівників та підприємців з приводу визначення ціни та умов праці, як у загальнодержавному, так і у регіональному аспектах. Оскільки ринок праці регіону має свої особливості, виникає необхідність подальшого вивчення структури, елементів, функцій та умов формування регіонального ринку праці для обґрунтувань практичних рішень щодо функціонування останнього в сучасних умовах нестабільного розвитку економіки України.

Основний текст

Аналіз вітчизняних та закордонних наукових праць, присвячених ринку праці дозволив систематизувати та узагальнити основні характеристики, елементи функції, чинники та умови формування ринку праці регіону як об'єкту управління.

Найчастіше ринок праці визначають як систему соціально-економічні відносини; як механізм або систему механізмів, норм та інститутів; сферу формування попиту і пропозиції; використання людських ресурсів; форму організації руху праці тощо.

У територіальному вимірі ринок праці зазвичай поділяюся на державний, територіальний та локальний та досліджується на трьох рівнях: [1, с. 91]: мікрорівні, мезорівні та макрорівні.

– мікрорівень передбачає розгляд ринку праці в межах окремого підприємства і зосереджений на вивченні питань організації, планування, стимулювання та використання різної за видами, змістом і характером праці персоналу;

– мезорівень передбачає вивчення територіальних особливостей ринків праці у межах просторової господарської системи при їх взаємодії з регіональними органами управління та через збалансування попиту та пропозиції робочої сили;

– макрорівень передбачає вивчення стану та тенденцій розвитку зайнятості та безробіття в країні з метою розробки стратегічної соціально-трудової політики держави та її регулювання.

Оскільки предметом дослідження є розвиток ринку праці регіону, доречно розглянути сутність поняття відповідної економічної категорії, визначити основні компоненти (елементи) та особливості формування останнього.

В науковій літературі представлені різноманітні визначення сутності поняття «регіональний ринок праці», але не дивлячись різноманіття трактовок, найпоширенішими є два підходи. Відповідно до першого підходу, регіональний ринок праці розглядається як процеси та механізми працевлаштування.

Відповідно до другого підходу регіональний ринок праці є системою суспільних відносин, соціальних норм та інститутів, що забезпечують відтворення, обмін та використання робочої сили регіону[2].

Узагальнюючи відповідні підходи, можна стверджувати, що ринок праці регіону є локалізованою, чітко організованою відкритою системою соціально-трудових відносин, форм і методів узгодження інтересів суб'єктів ринку праці у певному регіоні країни, яка пов'язана та тісно взаємодіє з загальнодержавним ринком.

Дослідження сутнісних характеристик ринку праці регіону дозволило виділити наступні елементи (компоненти), які визначають його функціонування:

- 1) об'єкти (предмети) ринкових відносин;
- 2) суб'єкти (елементи) ринку;
- 3) ринковий механізм;
- 4) інфраструктуру ринку праці;
- 5) державний контроль та регулювання.

В якості об'єктів (предметів) ринкових відносин на ринку праці виступає сама праця, а також робочі місця, інформація, ідеї [13]. Тобто, об'єктом на регіональному ринку праці доречно вважати всю сукупність праці, яку можуть запропонувати працівники, а також сукупність робочих місць та інформаційних ресурсів в межах відповідного регіону.

У свою чергу, суб'єктами (елементами) ринку праці регіону зазвичай виступають держава, роботодавці, наймані працівники та посередники [10, с. 108].

Роботодавцями на ринку праці є юридичні, фізичні особи, а саме акціонерні товариства, громадські організації, приватні підприємства, спільні підприємства, приватні підприємці або державні підприємства, які функціонують в межах регіону як колективний підприємець та використовують у своїй господарській діяльності працю найманих працівників [3, с.108;4].

Наймані працівники – це працездатне населення регіону, яке має кількісні та якісні характеристики, працює за наймом за визначену трудовим договором оплату [4].

Держава як суб'єкт ринку праці регіону представлена державними, регіональними органами влади та органами місцевого самоврядування [5, с. 185].

Ринку праці регіону, як і будь-якому іншому ринку, притаманний ринковий механізм, рушійною силою якого є наявність попиту та пропозиції, а відповідність пропозиції та попиту забезпечують стан ринкової рівноваги. Ринковий механізм як регулятор ринкової економіки поєднує попит, пропозицію, ціну та конкуренцію.

Саме тому, важливими елементами, що характеризують ринок праці є попит та пропозиція, які у кількісному та якісному аспекті характеризують розвиток регіону.

Пропозицію на ринку праці регіону формує працездатне населення, що пропонує свою здатність до праці в обмін на фонд життєвих благ [6].

Попит на регіональному ринку є сукупною платоспроможною потребою у робочій силі, яка визначається обсягом і структурою виробництва регіону, рівнем продуктивності праці, кон'юнктурою взаємопов'язаних з ним ринків капіталів, товарів і послуг, ціною робочої сили, а також правовими нормами [7].

Ціна або вартість робочої сили – це розмір фактичних видатків підприємця на утримання працівника [8]. Основою формування вартості робочої сили є витрати на робочу силу.

Конкуренція на ринку праці тісно пов'язана з попитом та пропозицією. Конкуренція у межах пропозиції на ринку праці виникає між зайнятими та безробітними за отримання робочих місць, а також між працюючими кваліфікованими працівниками за більш оплачувані робочі місця. Предметом конкуренції у цьому випадку є можливість запропонувати такий набір компетенцій, який дає можливість виконувати роботу більш якісно. Конкуренція у межах попиту виникає між підприємцями за можливість залучення на підприємство працівників з більшим досвідом та рівнем кваліфікації [9].

Забезпечення взаємодії попередніх елементів відбувається за рахунок відповідної ринкової інфраструктури.

Інфраструктурою ринку праці регіону називають сукупність об'єктів, які забезпечують функціонування ринку праці, а саме регулюють відносини між роботодавцями і працівниками з приводу зайнятості, оплати праці, вирішення трудових конфліктів, управління міграційними процесами в країні [10].

Необхідно зазначити, що суб'єкти ринку та елементи його інфраструктури знаходяться у взаємозв'язку та взаємодії та потребують контролю та регулювання, яке здійснюється державою на двох рівнях – державному та регіональному.

Державне регулювання регіонального ринку праці має певні особливості та спрямоване на:

- забезпечення соціально-економічного розвитку регіону;

- вдосконалення територіальної організації суспільства та економічних процесів взаємодії на регіональному ринку праці;
- перерозподіл робочої сили в економічному просторі країни
- узгодження інтересів загальнодержавних та місцевих ринків праці;
- урегулювання сучасних регіональних процесів, цілей та завдань розвитку суспільства.

Таким чином, регіональний ринок праці є сукупністю взаємопов'язаних елементів, які взаємодіють між собою та утворюють складну багатofункціональну систему процесів щодо узгодження інтересів усіх учасників ринку та виконує ряд важливих функцій, які забезпечують функціонування останнього у межах відповідної території. До основних функцій регіонального ринку праці відносять наступні:

- регулювання територіального та суспільного поділу праці за допомогою гармонізації попиту і пропозиції праці;
- створює умови для комплексно-пропорційного розвитку регіону;
- подолання дисбалансу між потребами галузевих виробництв та професійного складу регіону;
- встановлення рівноваги між попитом та пропозицією праці (робочої сили);
- створення необхідної інформаційно-аналітичної бази надання для забезпечення функціонуванням ринків праці усіх рівнів;
- посередництво між суб'єктами регіонального ринку праці;
- стимулювання всіх суб'єктів ринку праці щодо вдосконалення умови надання послуг та отримання робочого місця ;
- забезпечення ефективного використання трудових ресурсного потенціалу регіону відповідно до регіональних умов та суспільно-географічних чинників впливу.

Висновки.

Таким чином, проведе дослідження дослідженні були розглянуті:

- 1) зміст поняття «регіональний ринок праці»;
- 2) елементи ринку праці;
- 3) напрямки регулювання ринку праці регіону;
- 4) функціональні особливості ринку праці регіону.

В результаті дослідження були отримані наступні результати:

- ✓ проведено комплексне дослідження елементів ринку праці;
- ✓ визначені функції ринку праці регіону
- ✓ окреслені напрямки державного регулювання ринку праці регіону.

Необхідно зазначити, що не дивлячись на те, що регіональному ринку праці притаманні всі риси загальнодержавного ринку праці, регіональний ринок має певні особливості, які відображають взаємодію суб'єктів ринку з приводу гармонізації відносин та встановлення рівноваги попиту та пропозиції у розрізі професій та представлених робочих місць. Функції регіонального ринку праці мають забезпечувати розвиток регіону та формуванню в його межах цілісного комплексу для підвищення рівня життя населення.

Література:

1. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист: Навчальний посібник із соціальної політики. К.: Основи, 2004. 491с.
2. Богиня Д. Стимули і антистимули розвитку трудового менталітету в сучасних умовах . *Україна: аспекти праці*. 2001. № 3. С. 3-10.
3. Палиця О.В. Ринок праці: сутності ознаки, структурв і механізми державного регулювання. *Наукові праці МАУП*, 2009, вип. 4(23), с. 106–113.
4. Даньків, В. В. Ринок праці як елемент ринкової кон'юнктури. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка*. Ужгород : УжНУ, 2013. Вип. 3(40). С. 127–130.
5. Карпій, С. А. Качмар. Маркетинговий аналіз попиту та пропозиції на ринку праці України. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. № 2 (6), 2021. С.181-192
6. Петюх В.М. Ринок праці. К. : КНЕУ, 1999. 288 с.
7. Шевченко Л. С. Ринок праці: сучасний економіко-теоретичний аналіз: монографія. Х.: Видавець ФО-П Вапнярчук Н. М., 2007. 336 с.
8. Гуменюк В.Я., Самолюк Н.М. Управління витратами на персонал: монографія. Рівне: НУВГП, 2012. 120 с.
9. Мартин О.М. Конкуренція на ринку праці у перехідній економіці України. *Науковий вісник*, 2003, вип. 13.1. с.209-213
10. Кондратець, Л. І. Сутність та необхідність розвитку інфраструктури ринку праці. Ефективні моделі управління в сучасних умовах: теорія і практика : Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 черв. 2016 р.: зб. тез доп. Кіровоград, 2016.С. 186-188.

Abstract. *This article is concerned with the analyzes of theoretical aspects of the regional labor market, analyzes the definition of the essence of the regional labor market. The essence of a complete set of interconnected elements of the regional labor market is revealed, the structural components (elements) of the regional labor market are defined and systematized, and the characteristics of the formative elements of the labor market are given. The functions of the labor market are analyzed, the conditions for the formation of the labor market in the region are determined and researched, and the tasks of state regulation of the labor market in the regional market are outlined.*

Key words: *regional labor market, elements, demand, supply, functions of the labor market*